

Državni izpitni center

M 1 1 1 5 1 1 1 3 M

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 3. junij 2011
2011. június 3., péntek

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Moderirana različica

Izpitna pola 1 – Obča zgodovina

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

ZGODNJE VISOKE KULTURE

1. Prve civilizacije so se razvile ob velikih rekah zaradi nanašanja rodovitne zemlje, poplavljanja, na tem območju je bilo malo ali nič padavin, dovolj hrane so pridelali le z namakanjem. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 2 točki.
2. Nil – egipčanska civilizacija (Egipt, Egipčani). (1 točka)
Evfrat in Tigris – sumerska, babilonska, asirska, akadska, novobabilonska civilizacija (Mezopotamija) (zadostuje ena reka in ena civilizacija). (1 točka)
Ind, Ganges – indska (in vedska) civilizacija (Indija). (1 točka)
Huang He (Modra reka, Rumena reka) – kitajska (shangovska) civilizacija (zadostuje ena reka in ena civilizacija). (1 točka)
Za samo navedbo rek ali civilizacij 2 točki.
Skupaj 4 točke.
3. *Prvo vprašanje:* Zgraditi so morali umetna jezera (bazene, v katere so speljali vodo med poplavami, in iz njih v sušni dobi polja namakali), prekope, kanale, jezove, zapornice. *Za smiselni opis 1 točka.*
Drugo vprašanje: sakija (vodno kolo) (1 točka) in šaduf (1 točka)
Skupaj 3 točke.
4. Pravilni odgovori so B, C, E in G. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
5. Iz papirusovega trsa so izdelovali pisni material papirus, stržen so uporabljali za hrano, iz vršičkov so pletli vence za kipe bogov, iz stebela delali čolne, vrvi, rogoznice, jadra, obutev, kurjavo ... *Za vsako navedbo 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
6. Tir, Sidon, Biblos, Beritos, Arvard ... *Za navedbo dveh mest 1 točka.*
Škrlatna barva. (1 točka)
Škrlatno barvo so dobivali iz (žlez) morskega polža (murexa). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
7. *Prvi element:* velika hiša. (1 točka)
Drugi element: despot, despotovina. (1 točka)
Tretji element: država je veljala za faraonovo last, zato je bil vladar tudi lastnik vse zemlje v državi. Faraoni so bili zakonodajalci, vrhovni vojaški poveljniki, vrhovni svečeniki ter imeli vrhovno upravno in sodno oblast. *Za smiselni opis 1 točka.*
Četrty element: opis uradnikov in njihove naloge v državi (irigacija, davki, sodstvo, higiena ...). *Za smiselni opis 1 točka.*
Peti element: opis vojske in njene naloge (obramba, osvajanje, mir, red ...). *Za smiselni opis 1 točka.*
Skupaj 5 točk.
8. Pravilni odgovori so Memphis – Keops; Tebe – Sezostri III. in Tebe – Ramzes II. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
9. *Prvo vprašanje:* Sargon (I). (1 točka)
Drugo vprašanje: (Po prestolnici Akad se je imenovala) akadska država. (1 točka)
Skupaj 2 točki.

10. *Prvo vprašanje:* Plemstvo (dvorjaniki), svobodnjaki, polsvobodnjaki (muškeni) in sužnji. *Za tri navedbe 1 točka.*
Drugo vprašanje: Kazni so bile zelo stroge (telesne), fizične, denarne ali v naturalijah, različne glede na družbene sloje. *Za eno navedbo 1 točka.*
Taljonsko načelo, načelo zob za zob. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
11. Pravilna odgovora sta B in D.
Skupaj 2 točki.
12. Kmetje plačujejo visoke davke, obdelujejo tempeljska, vojaška in kraljevska posestva. Delijo se na svobodne in odvisne. Vezani so na zemljo, plačujejo davke, opravljajo še javna dela.
Upoštevamo vsak smiselni odgovor. (1 točka)
Sužnji so nesvobodni, lahko imajo svojo družino, delajo na poljih in v obrtnih delavnicah, lahko so tudi svetovalci. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. (1 točka)*
Skupaj 2 točki.
13. *Prvo vprašanje:* Kasta je zaprta družbena skupina, ki se od drugih loči po družbenem izvoru, poklicu in veri. (1 točka)
Drugo vprašanje: Inkarnacija je utelešenje. (Reinkarnacija je nauk o preseljevanju duš in ponovni utelesitvi). (1 točka)
Brahmanizem (hinduizem). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
14. Pravilni odgovori so B, A, A, C, C in B. *Za šest pravilnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
15. *Prvo vprašanje:* Feničanski črkopis (alfabet, pisava). (1 točka)
Od prejšnjih pisav se loči po tem, da vsak znak označuje le en glas, kar je olajšalo učenje in uporabo pisave. (1 točka)
Drugo vprašanje: Od grškega alfabetu se loči po tem, da je imela znake le za soglasnike (22), (Grki so dodali še znake za samoglasnike). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
16. Pravilni odgovor je A.
1 točka
17. *Prvo vprašanje:* Zaradi poplav so morali vsako leto ponovno izmeriti zemljišča, zaradi izdelave načrtov za gradnjo svetišč, piramid, razvoj trgovine, pri pobiranju davkov. *Za en pojasnjen razlog 1 točka.*
Drugo vprašanje: V Egiptu so uporabljali desetiški, v Mezopotamiji pa šestdesetiški merski sistem. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
18. *Prvo vprašanje:* V Mezopotamiji so uporabljali koledar, ki je temeljil na luninem letu, v Egiptu pa koledar, ki je temeljil na sončnem letu. (1 točka)
Drugo vprašanje: Astrologija povezuje nebesna telesa z usodo človeka (sestavljajo horoskope), astronomija pa je veda o nebesnih telesih in vesolju. *Za dve smiselni pojasnitvi 2 točki, za eno 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
19. *Slika 5:* Piramide – egipčanska civilizacija (Egipt, Egipčani). (1 točka)
Slika 6: kitajski zid – kitajska civilizacija (Kitajska, Kitajci). (1 točka)
Slika 7: Zigurat (tempelj) – sumerska civilizacija (Mezopotamija, Sumerci). (1 točka)
Za samo navedbo gradbenih dosežkov ali civilizacij 1 točka.
Skupaj 3 točke.
20. Svilo, porcelan, papir, magnet, smodnik, bankovce, tisk, kompas. *Za dve navedbi 1 točka.*
1 točka

21. Urnamujev zakonik, Dekalog, Postava (Tora), Hetitski zakonik, Bilalamov zakonik, zakonik Zhou-li. *Za dve navedbi 1 točka.*
1 točka
22. Pravilni odgovori so D, C, B in A. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
23. Hebrejci (Judje, Izraelci), (Egipčani v času Ehnatona)
1 točka
24. *Prvo vprašanje:* Egipčani so verovali v posmrtno življenje. (Verjeli so, da je človek sestavljen iz telesa in duše, ki se po smrti vrne v telo, zato je bilo telo treba primerno pripraviti in pokopati v grobnice (hiše za Ka-duše).) *(1 točka)*
Drugo vprašanje: Imhotep. *(1 točka)*
Skupaj 2 točki.
25. Budizem je nauk o srednji poti, izogniti se skrajnostim, trpinčenju samega sebe. Človek naj bi dosegel nirvano, stanje blaženosti, po katerem ni nobenega ponovnega rojstva. Uči o enakosti vseh ljudi, izogibanje nasilju, dobrohotnosti do vseh živih bitij, zahteva odpravo kast.
Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.
Skupaj 2 točki.

Izpitna pola 2 – Narodna zgodovina

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

SLOVENCİ V PRVI JUGOSLOVANSKI DRŽAVI TER MADŽARI MED OBEMA VOJNAMA

1. *Prvo vprašanje:* Jugoslovanski klub so sestavljali slovenski, hrvaški in srbski poslanci (v dunajskem državnem zboru). (1 točka)
Drugo vprašanje: Temeljna zahteva je »samostojno državno telo Slovencev, Hrvatov in Srbov pod vladavino Habsburžanov«. (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Tretje vprašanje: Deklaracijsko gibanje je podpisovanje v podporo majniški deklaraciji (ki je preraslo v gibanje za mir; množični shodi ...). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
2. *Prvo vprašanje:* Predvidevala je, da bo nova država ustavna, (demokratska in parlamentarna) monarhija (pod vodstvom dinastije Karadjordjević). (1 točka)
Drugo vprašanje: Predsednik jugoslovanskega odbora je bil (dr. Ante) Trumbić, predsednik srbske vlade pa (Nikola) Pašić. (1 točka)
Tretje vprašanje: Srbska vlada je bila po okupaciji med prvo svetovno vojno na Krfu. (Srbija je okupirana.) (1 točka)
Skupaj 3 točke.
3. *Prvi element:* Država Slovencev, Hrvatov in Srbov je bila ustanovljena (29.) 10. 1918 v Ljubljani (in Zagrebu). (1 točka)
Drugi element: Država Slovencev, Hrvatov in Srbov je nastala na ozemlju, kjer so živeli Slovenci, Hrvati in Srbi v Avstro-Ogrski. (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Tretji element: Narodni svet je (31. 10. 1918) imenoval Narodno vlado, ki je urejala vse zadeve v slovenskih deželah. Slovenci smo prvič dobili lastno vlado, ki je bila formalno podrejena Narodnemu vijeću v Zagrebu. (1 točka)
Narodna vlada je skrbela za red in mir, gospodarstvo, preskrbo, promet, šolstvo, kulturo, vračanje vojakov s soške fronte, organizirala je slovensko vojsko, se dogovarjala o razmejitvi ... *Za tri navedbe 1 točka.*
Četrty element: Razlogi za kratkotrajen obstoj so bili: ni bila mednarodno priznana, nerešeno vprašanje meja, prodor italijanske vojske na zahodu države, strah pred razkosanjem ozemlja, nevarnost pred revolucijo, strah pred germanizacijo ... *Za dva navedena razloga 1 točka.*
Skupaj 5 točk.
4. Pravilni odgovor je C.
1 točka
5. *Prvo vprašanje:* Država Slovencev, Hrvatov in Srbov, (Kraljevina) Srbija in Črna gora. (1 točka)
Drugo vprašanje: 1. december 1918. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
6. O usodi Maribora je odločil (Rudolf) Maister (1 točka), ki je zbral okoli 3000 prostovoljcev (vojakov), in preprečil (avstrijskim) Nemcem zasedbo Maribora. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
7. *Plebiscitarne zapovedi za Korošce:* 6, 8 in 17.
Plebiscitarne zapovedi za Slovence: 4, 7 in 10.
Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
Skupaj 3 točke.
8. Prekmurje je pripadlo Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev z mirovno pogodbo v Trianonu (1920).
1 točka
9. Kobarid, Tolmin, Idrija, Ajdovščina, Sežana, Postojna, Ilirska Bistrica, Koper, Izola in Piran. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.

10. *Prvo vprašanje:* SLS je nasprotovala vidovdanski ustavi, ker je ta uvajala centralizem, SLS pa se je zavzemala za avtonomijo Slovenije. (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Drugo vprašanje: (Dr.) Anton Korošec. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
11. Pravilni odgovori so A, B in C. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
12. Najbolj sta napredovali tekstilna in prehrambna industrija (1 točka); najmanj pa rudarstvo (1 točka).
Skupaj 2 točki.
13. *Prvo vprašanje:* Preklicana je vidovdanska ustava, prepovedane so politične stranke, razpuščena je narodna skupščina, kralj dobi velika pooblastila, na čelu nove vlade je general (Petar Živković), sprememba imena - kraljevina Jugoslavija, razdelitev na 9 banovin. *Za tri pravilne navedbe 2 točki, za dve 1 točka.*
Drugo vprašanje: Oktroirano (vsiljeno) ustavo izda vladar sam (Aleksander Karadjordjević, vladar, posameznik), ustavo pa sprejme parlament (državni zbor, narodna skupščina, ustavodajna skupščina). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
14. *Prvo vprašanje:* Temeljna zahteva je zahteva po avtonomiji (federalizmu). (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Drugo vprašanje: Unitarizem je težnja po uvedbi enega jugoslovanskega naroda. (1 točka)
Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.
Punktacije so program, sestavljen po točkah; programske točke. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
15. Kmetje se med krizo zadolžujejo, kmetije propadajo, standard se niža, izseljevanje ... *Za eno vsebinsko ustrezno pojasnitev 1 točka.*
Delavcem se znižajo plače (več kakor za eno tretjino), delavce odpuščajo, pojavijo se socialne stiske in beda ... *Za eno vsebinsko ustrezno pojasnitev 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
16. Pravilni odgovor je C.
1 točka
17. *Prvo vprašanje:* Filozofska, pravna, teološka, tehniška in (nepopolna) medicinska. *Za navedbo petih ali štirih fakultet 2 točki, za tri ali dve 1 točka.*
Drugo vprašanje: V Ljubljani so se zbrali številni slovenski znanstveniki; nastaja slovensko strokovno izrazoslovje; poveča se število slovenskih študentov, saj študirajo v Sloveniji; možnost povečanja števila izobražencev; dvig splošne in kulturne ravni na Slovenskem ... *Za dva opisa 2 točki, za enega 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 4 točke.
18. (S)AZU, Narodno galerija, NUK, Ljubljanska filharmonija, gledališče v Ljubljani in Mariboru, Radio Ljubljana ... *Za dve navedbi 1 točka.*
1 točka
19. *Prvo vprašanje:* TIGR. (1 točka)
Drugo vprašanje: Združitev z Jugoslavijo. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv nacionalni cilj organizacije. (1 točka)*
Skupaj 2 točki.
20. Pravilni odgovori so 2, 1, 4, 3, 5, in 6. Upoštevamo tudi pravilen zapis letnic: 1920, 1919, 1931, 1928, 1932 in 1938. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.

21. Madžarska je imela ozemeljske izgube, izgube na gospodarskem področju, zunaj njenih meja je ostalo več kot 3 milijone prebivalcev, tako da je Madžarska ostala večinsko enonacionalna država. *Za tri navedbe 3 točke.*
Upoštevamo vsako smiselno navedbo.
Skupaj 3 točke.
22. Regent je bil Horthy Miklós (1 točka).
Za prvega ministrskega predsednika je imenoval Pála Telekija. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
23. Plebiscit je bil izveden v okolici Soprona (1 točka).
Na plebiscitu so glasovali za priključitev k Madžarski (1 točka). *Upoštevamo vsako smiselno navedbo.*
Skupaj 2 točki.
24. Prvotno plačilno sredstvo je krona (1 točka).
Leta 1927 je bil uveden pengő (1 točka).
Skupaj 2 točki.
25. Prvi je dobil Nobelovo nagrado Albert Szent-Györgyi (1 točka) za odkritje vitamina C (1 točka).
Skupaj 2 točki.